

7.2.2025

Vuodđoláhkaváljagoddi
PeV@eduskunta.fi

Ohcejoga gieldda čálalaš áššedovdicealkámuš: HE 100/2023 vp Ráđđehusa evttohus riikkabeivviide láhkan sámedikki birra addojuvvon lága ja rihkuslága 40 logu 11 § rievdadeamis

Čujuheapmi: Riikkabeivviid vuodđoláhkaváljagotti áššedovdicealkámušbivdda

Ohcejoga gielda giitá vejolašvuodas gulaskuddojuvvot riikkabeivviid vuodđoláhkaváljagottis ja addá áššedovdicealkámuša sámediggeláhkaevttohusas.

Ohcejoga gieldda oaidnu sámediggelága ođastussii ja dan sierra čuoggáide lea bukten ovdan juo mángii: 5.8.2021, 16.1.2023, 26.2.2024 ja manimuš 27.2.2024. Prinsihpas gieldda oaidnu sámediggelága ođastusa hárrái lea miehtemielalaš, ja Ohcejoga gieldda oaidnu lea ain váldooasis seamma. Ohcejoga gielda gávnnahe, ahte lea áigi ođasmahttit sámediggelága. Gielddas áddejit ja fuobmájit daid gieldolaš váikkuhusaid, maid ođastusa vatnan dagaha. Ohcejoga gielda ádde, ahte sámediggelága 9 §:s meroštallon ráđđádallangeatnegasvuohta lea fámus juo dálá láhkaásaheami mielde. Nu mo gielda lea juo ovdal gávnnahe, dat oaidná buorre áššin, ahte sápmelaččaid kollektiiva vuoigatvuodaid vuhtiiváldin eiseváldedoaimmas nannejuvvo ja čielggasmahtto.

Suoma nannosamos sámeeanetlogu gieldan Ohcejohka guottiha ođastusa, man oaivilin lea sihkkarastit, ahte eiseválddit árvvoštallet sámekultuvrii, gillii ja ealáhusaide čuohcci váikkuhusaid buorebut maiddái davvi guovllu gielddain. Ohcejoga nana sámeveahkadatovddastus vuhtto maid gieldademokratiijas sihke gieldapolitiikka ja mearrádusdakkamis.

Ohcejoga gielda hálida goit fuopmášahttit, ahte 9 § ođastus gáibida čuovvovaš áššiid sihkkarastima, vai dat doaimmaši:

1. Buot eiseválddiide galgá leat čielggas, gean bargun lea doaibmat oktasašmeannudeamis ja ráđđádallat sámedikkiin. Erenomážit eanageavahangažaldagain ovttasdoaibmama berre beavttálmahttit sierra eiseválddiid gaskkas ovdamearkka dihte nu, ahte buot doaibmit oassálastet seamma proseassaide. Muđui lea várran, ahte šaddet badjálás dahje manjálás proseassat, mii njoahcudat vel ovddežisge áššiid giedahallama.

Gielda hálida dán oktavuodas geardduhit oainnus, man ovdanbuvttii 27.2.2024: *Lea sávahahtti, ahte sámediggelága ođastusat váikkuhit vugiin, mii lasiha sápmelaččaid vuoigatvuodaid vuhtiiváldima ja eiseválddiid ovttasdoaibmama ovdamearkka dihte sápmelaččaid árbevirolaš ealáhusaid hárjeheami dorvvasteamis ja sierra intreassaid oktiiheiveheamis. Lága fápmuiboahhtima manjána lea dehálaš hábmet doaibmi vugiid, ovdamearkka dihte fierpmádagaid válmmaštallamii, amaset šaddat badjálás proseassat gullamii ja ráđđádallamiidda projeavttain, mat gusket dahje čuhcet sápmelaččaide. Dat lea*

fuomášanveara danin, go okta gieldda dehálamos bargguin lea dahkat vejolažžan ja ovddidit buot árbevirolaš ealáhusaid doaibmaeavttuid Ohcejogas. Ovddabealde máinnašuvvon sivaidda geažil lea dehálaš, ahte gieldda lea njuolga mielde ráđđádallanbeavdeguoaras, gos dáidda ealáhusaide váikkuheaddji eana- ja čáziidgeavaheami doaibmavugiin ja eavttuin ságastallo.

2. Sámediggi vuojuđuuvvá erenomáš mearkkašumi šielmmá guorahaladettiin kollektiiva oainnuid ovddideapmái ja vuhtii váldimii. Dan galgá goit dahkat eakti vuogi mielde nu, ahte maiddáid gažaldatvuloš gieldda báikkálaš sámeservoša buot álbmotosiid ja ealáhusaid ovddut váldojit vuhtii.

Gielddas berre leat vejolašvuohta ovddidit buot sápmelaččaid ja gielddalaččaid eallinvejolašvuođaid Ohcejogas. Sámedikki dálá válgavuogis eai leat bellodagat dahje listtut, mii oaivvilda, ahte das ii leat maiddáid guhkesáigásaš, čađačuovgi ja plánavuloš politihkka dahje válddigeavaheami kontrolla. Dát válgavuohki sáhtá dagahit dan, ahte sámedikki mearrideaddjit dahket boasttuárvoštallamiid erenomáš mearkkašumi - šielmmá badjelmannamis. Várran lea, ahte Sámediggi vuodjá ovttá dahje guovtti ovddasteaddji oainnuin dušše smávva joavkku ovddu ovttaskas gieldda guoski áššiin.

3. Sámediggi berre ovttasdoaibman- ja ráđđádallanmeannudeamis váldit vuhtii gieldda iešstivrejumi sihke dan láhkageatnegahtton bargguid bálvalusaid lágideaddjin ja eallinfámu ovddideaddjin. Dán perspektiivva galgá buohtastahttit erenomáš mearkkašumi árvvoštallamii. Ohcejoga gielddas galgá leat vejolašvuohta ovddidit ja nannet iežas eallinfámu, iige sámediggelága ođastus oáččo duođalaččat gáržžidit gielddaešstivrejumi dahje váttásmahttit gieldda ovddideami vel ovddežisge.

Ohcejoga gieldda hálida dán oktavuodas fuopmášahttit, ahte gieldda guovllus stuorámuš oassi eanaguovlluin gullá luonddusuodjalusa dahje meahcceguovlluid biirii ja daid hálddaša Meahcceráđdehus. Dát ráddje juo ovddežis mearkkašahtti láhkai eanaguovlluid geavaheami. Lassin Ohcejoga guovllus leat mearkkašahtti ollu arkeologalaš dološbázahasat ja eará kulturárbebaikkat. Ohcejoga gieldda vásáhusa mielde Sámediggi leamašan marjimuš jahkelogi áigge vehá várrugas gieldda álgagiid ektui. Danin lea várra, ahte sámediggelága ođastus dušše nannešii "ii"-automáhta.

Ohcejoga gieldda gáibida goit, ahte sierra eiseválddit, maiddáid Sámediggi, heivehit iežaset mearrádusdahkamis relativitehtaprinsihpa. Arkeologalaččat dahje kulturhistorjjálaččat mearkkašahtti baikkat eai galgga álo eastit gieldda turisisma dahje infrastruktuorra ovddideami. Muđui Ohcejoga ja dan sámeveahkadaga sáhtášii iešalddes "vurket musean", mii easttášii guovllu dynámalaš ovddideami ja eallinfámu nannema. Eallinfámu ovddideapmi lea erenomáš dehálaš dál, go luossabivdogielddus ain joatkašuvvá.

4. Sámediggelágas meroštallon sápmelaččaid vuoigatvuođaid ovddideapmái sihke sámekultuvrii čuoheci hehttehusaid árvvoštallamii berrejit gielddain leat duođalaš vejolašvuođat. Dan galgá sihkkarastit dárbbalaš resurssaiguin nu, ahte árvvoštallamis šaddi hálldahuslaš ja ekonomalaš noađdi váldojuvvo vuhtii stáhtaossodatvuogádaga ođastusa oktavuodas goluide váikkuheaddji áššin.

Dán oktavuodas Ohcejoga gieldda buktá ođđasit ovdan dása laktáseaddji fuopmášumi, man ovdanbuvttii juo 27.2.2024:

Vaikko hivvehallon nuppástusaid leat sávvan geahpedit ráđđádallamiid meari geavadis, de seammás ráđdehusa evttohusas lea oidnojuvvon, ahte ovttasdoaibmahehttegeavastuvuohta

lasiha hálddahaslaš ja ekonomalaš noađi sierra eiseválddiin (s. 65). Ohcejoga gieldda erenomáš dili sámeeanetlogu gieldan lea dehálaš váldit vuhtii evttohusa ekonomalaš váikkuhusaid guorahaladettiin. Ohcejoga gieldda strategiijas sámegiela, sámekultuvrra, sámegiela oahpahusa ovdáneapmi sihke sápmelaččaid árbevirolaš ealáhusaid doarjun rievdilis birrasis lea váldon gielddas suvdilis ovdáneami mihttomearrin. Vaikko Ohcejoga gielda váldá vuhtii ja ollašuhtá doaibmasurggiinis sápmelaččaid vuoigatvuođaid dan láhkai go láhkaásaheapmi gáibida ja dahká vejolažžan, de ođastus lasiha dárbbu árvvoštallat evttohuvvon njuolggadusa mielde plánejuvvon doaimmaid váikkuhusaid ja dan bokte "erenomáš mearkkašumi" šielmmá badjelmannama. Lassin árvvoštallama loahpas sáhtá álggahit ja ollašuhtit ráđđádallamiid ja ovttasdoaibmama.

Ođastus lasiha gieldda hálddahaslaš noađi ja gáibida danin resurssaid. Ohcejoga gielda bivdáge njuolggadusválmmaštallama oktavuodas čielggadit, mo noađi lassáneami ja resurssaid dárbbu sáhtášii kompenseret, livččiigo vejolaš váldit dan vuhtii ovdamearkka dihte stáhtaossodatvuogádagas.

Gudnejahttimiin

Päivi Kontio
Ohcejoga gielddahoavda

Ohcejoga gielda | Utsjoen kunta | www.utsjoki.fi
Luossa 1a, 99980 Ohcejohka/Utsjoki | PB/PL 41, 99981 Ohcejohka/Utsjoki
tel. +358 40 188 6111 | puh. 040 188 6111